

YTTRANDE
2012-04-05

Dnr U2011/698/UH

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Högskoleverkets rapport Lärarförsörjningen för de nationella minoriteterna – hur kan den tryggas?

Sammanfattning

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T, är i stort sett positiv till rapportens förslag till åtgärder för hur lärarförsörjningen för de nationella minoriteterna kan tryggas. Avsaknaden av en lärarutbildning för de nationella minoriteterna är otillfredsställande och STR-T anser att frågan är av hög prioritet.

I författningskommentaren till 2 § i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk står det att ”med de uppräknade språken avses även samtliga varieteter till dessa språk”. Det är en mänsklig rättighet för de nationella minoriteterna att få lära sig den varietet som ligger dem närmast. Detta innebär att utredningar som denna behöver belysas mer ingående utifrån vilka varieteter som finns bland de nationella minoriteterna, och förslag behöver således utgå ifrån att alla varieteter som finns berörs av den satsning som görs. Även meänkieli har varieteter där variationen handlar mer om grammatik än om förståelseproblem varieteter emellan, men inget av detta nämns i förslaget. STR-T är dock mycket positiva till att meänkieli som språk tas på allvar i denna utredning, även om varieteterna inte nämns i sammanhanget. STR-T räknar med, och utgår ifrån att i det direktiv som sedan utgår till universitetet också markeras ett ansvar för att bedriva grundutbildning och lärarutbildning på de varieteter som finns i meänkieli.

Det är viktigt att utbildning om de mänskliga rättigheterna ingår i alla fyra nya lärarexamina. En sammankoppling mellan de nationella minoriteternas ställning, språk, kultur och de mänskliga rättigheterna behöver tydliggöras särskilt det som berör attityder och diskriminering.

En egen kursplan för grundskolan och gymnasiet där både språk och kultur får utrymme måste utarbetas för de nationella minoritetsspråken. Ämnet modersmål måste blir meriterande i motsvarande grad som gäller för ämnet moderna språk för högre studier. Läromedel behöver

utvecklas, särskilt tvåspråkiga läromedel av varierande svårighetsgrad som är anpassade för de nationella minoriteternas livssituation. Det utökar språkliga domäner och fördjupar lärandet.

Synpunkter i övrigt

3. De fem nationella minoriteterna och deras språk – en kort bakgrund

Tornedalingar och meänkieli, sid 23

Avsnittet är, som fotnoten säger, hämtad från olika hemsidor. Detta faktum gör att informationen inte är nyanserad, särskilt då det gäller informationen om identiteten i texten. Fler och fler människor är idag intresserade av att återta sitt språk och sin kultur. Fler och fler geografiska områden i Sverige berörs, detta medför att begreppet tornedalingar behöver ses över eftersom den inte är neutral. En association kan göras till Torneälvdal, vilket innebär en exkluderande effekt för de människor som inte känner sig ha en koppling till Torneälvdal men är meänkielitalande.

6. Universitetsutbildning och folkbildning

Utbildning i samiska, sid 60-61

Det är inte korrekt information på sid 61 i andra stycket gällande kursutbudet i samiska som Umeå universitet har genomfört och bedriver. Kurser i umesamiska genomförs som kortkurser på Umeå universitet på samma sätt som meänkieli. Det är förvånansvärt att umesamiska inte nämns någonstans överhuvudtaget i hela rapporten, inte ens från universitetets sida. Umesamiskan är hotad och den varieteteten har definitivt behov av lärare – ett stort intresse finns att återta språket, men lärare saknas.

8. Vad kan göras för att säkra tillgången på lärare i de nationella minoritetsspråken?

Utbildning i de nationella minoritetsspråken vid universitet och högskolor, sid 86-125

Det behövs ett helhetsgrepp och det är absolut nödvändigt för att skapa en hållbar lärarförsörjning i de nationella minoritetsspråken. Insatser inom förskola, grundskola, gymnasieskola, högskola, lärarutbildning och lärarfortbildning, folkbildning, forskning, utveckling av ämnesdidaktik, läromedelsproduktion och revitaliseringsinsatser ska samspela.

STR-T är av åsikten att det är mycket viktigt och absolut nödvändigt att inte endast språk och kultur markeras som ansvar vid uppbyggnaden av infrastrukturen vad gäller nationellt ansvar vid universiteten. Det är mycket positivt att även inbegripa samhälle och historia, vilket nämns i förslaget sid 89-91.

STR-T samtycker till förslaget att Umeå universitet tilldelas nationellt ansvar för meänkieli samt lärarutbildning. Däremot är det STR-Ts åsikt att motiveringen som anges i rapporten på sidan 90 ska strykas ”Meänkieli är utifrån ett ämnesperspektiv beroende av ett samarbete med finskan och de två behöver därför förläggas tillsammans, men finskan behöver inte hålla samma höga akademiska nivå som ett nationellt ansvar innebär för att ändå kunna stärka meänkieli”. Motiveringen i sig är mycket märklig och kommunicerar en föråldrad attityd till minoritetsspråket meänkieli. STR-T menar istället att ett utpekat ansvar för en finsk grundutbildning kan till universitetet öka studentunderlaget generellt för finsk-ugriska språk, och detta är positivt också för meänkieli. Grundutbildning i finska är således på inget vis en förutsättning för att bedriva lärarutbildning i meänkieli, men ett ansvar i finska på samma universitet leder till positiva effekter för finsk-ugriska språk generellt som således bidrar till att t.ex. campus blir en mer levande och aktiv miljö för dessa språk, både då det gäller förutsättningar för grundutbildning och forskarutbildning.

I rapporten, på sid 91-92, föreslås en garanterad finansiering för lärosätena över en längre tid på tio-femton år för att säkra en stabil uppbyggnad och överlevnad. STR-T menar att denna tidsperiod är alltför kort, det är av vikt att redan nu tydligt markera att särskilda medel för utbildning på universitetsnivå behöver finnas över en längre period än vad som föreslås i rapporten. STR-Ts förslag är att inte begränsa medelstildelningen utan att istället utvärdera insatserna med jämna mellanrum, vilket rapporten föreslår.

STR-T samtycker till förslagen som föreslås på sid 92-93 i rapporten.

STR-T är också av åsikten att det förslag som föreslås på sid 125, vad gäller läromedel är ett mycket viktigt förslag som ska prioriteras. Skolverket skall ges ett tillsvidareuppdrag att främja utveckling och produktion av läromedel på de fem nationella minoritetsspråken, i alla varieteter och för olika åldrar. Skolverket skall under en längre tid tilldelas särskilda medel för genomförandet av uppdraget.

Dag som ovan

Tore Hjorth
Ordförande
STR-T

Maja Mella
Handläggare
STR-T